

Bereczki Erzsébet

Az adózás alapjai

A követelménymodul megnevezése:

Adózási feladatok

A követelménymodul száma: 1976-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-001-50

AZ ADÓZÁS ALAPJAI

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Képzelve el, hogy családjával Budapestre költözik, szeretné tudni, hogy új lakhelyén, milyen adókra számíthat, mint vállalkozó és magán személy. Mit is tud az adókról, a helyi adókról? Nem túl sokat, pedig most nagy szüksége lenne az adózási ismeretekre, mert új vállalkozásba kezd a fővárosban.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. ábra. Pénz

I. AZ ADÓZÁS ÉS A MAGYAR ÁLLAMHÁZTARTÁS RENDSZERE

A modern árutermelő gazdaságok vegyes piacgazdaságként működnek, vagyis az állam a gazdaság működésében jelentős szerepet vállal.

Az állam, gazdaságban betöltött feladatai közül a legfontosabbak:

– megszabja, illetve meghatározza a gazdaság működésének jogi kereteit,

Az adózás alapjai

- tőkeallokációs funkciót tölt be, vagyis erőforrásokat biztosít, és újra elosztja azokat a közösségi fogyasztás érdekében, azokon a területeken, amelyek piaci viszonyok között nem működtethetők, vagy nem vonzóak a magán tőke számára,
- enyhíti a piaci mechanizmusokból származó jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségeket és aránytalanságokat,
- elősegíti a gazdasági növekedést, stabil környezetet teremt, valamint megfelelő szintű foglalkoztatást biztosít,
- és tulajdonosként is jelen van a gazdaságban.

Az állam, gazdasági szerepvállalásában három, közgazdasági szempontból kiemelkedő feladatot lát el, melyek a stabilizációs, az allokációs és a redisztribúciós feladatok. A stabilizációs funkció alapján kiszámítható környezetet teremt a gazdaság számára, a tőkeallokációs funkció keretében felvállalja a csak hosszú időtávon megtérülő fejlesztéseket, beruházásokat, a redisztribúciós funkció keretében pedig újra elosztja a jövedelmeket, elsősorban az adó beszedésén és támogatások nyújtásán keresztül.

Az állam a gazdasági funkciókon kívül közhatalmi (államigazgatási, jog- és rendbiztonság, honvédelem, nemzetközi kötelezettség-vállalás stb.), valamint lakossági (egészségügyi, oktatási, kulturális stb.) feladatokat is ellát, melyek finanszírozásához bevételekre van szüksége.

Azt a gazdasági tevékenységet, amellyel az állam a bevételeit beszedi és összegyűjti az állami költségvetésbe, majd felhasználja kiadásai teljesítésére: államháztartási gazdálkodásnak nevezzük.

Az államháztartás tehát egyrészt gazdasági tevékenység, másrészt egy gazdálkodási rendszer, ahol végbemegy a társadalmi szükségletek kielégítése.

Az államháztartás négy alrendszert foglal magában.

Az alrendszerek feladatai elkülönülnek egymástól, ezért önállóan, de elkülönítetten működnek.

Az egyes alrendszerek saját, jóváhagyott költségvetéssel rendelkeznek, mely tartalmazza a feladatok ellátásához szükséges bevételeket és kiadásokat. Az alrendszerek pénzügyi terveinek összessége az államháztartás pénzügyi mérlegét adja.

Az állami költségvetés egy olyan pénzügyi terv, amelyben az állam egy adott időszakra (általában egy naptári évre) megtervezi a feladatainak ellátáshoz szükséges bevételeket és kiadásokat.

Formailag tehát az állami költségvetés az állam várható bevételeinek és kiadásainak egy időtartamra szóló mérlegszerű pénzforgalmi szemléletű kimutatása.

A magyar költségvetés legfontosabb jellemzői:

- mindig a következő naptári időszakra, évre készül,
- szisztematikusan tagolódik,
- jogilag kötelező, parlamenti felhatalmazáson alapszik, az Országgyűlés évente törvényt alkot róla.

Az államháztartás gazdálkodásában is megvalósulnak a számviteli alapelvek.

A költségvetés végrehajtása a költségvetési intézményekben történik.

A költségvetési szerv az államháztartás részét képező olyan jogi személy, amely a társadalmi közös szükségletek kielégítését alaptevékenységként végzi.

Gazdálkodási jogkör szerint lehet:

- önálló költségvetési szerv, ha rendelkezik az önálló gazdálkodáshoz szükséges feltételekkel, és jóváhagyott költségvetés alapján gazdálkodik,
- részben önálló költségvetési szerv, amely költségvetés alapján gazdálkodik, de az előirányzat valamely költségvetési szerv költségvetésében szerepel.

Az államháztartás legfontosabb bevételeit az adók képezik.

A Magyar Köztársaság alkotmánya szerint: " A Magyar Köztársaság minden állampolgára köteles jövedelmi és vagyoni viszonyának megfelelően a közterhekhez hozzájárulni."

Az adó olyan törvényben előírt, állammal szembeni, kényszer jellegű, befizetési kötelezettség, amelyért a befizetőnek semmilyen közvetlen ellenszolgáltatásra, semmilyen joga nem keletkezik. Az állam fogalma itt az államháztartás valamennyi alrendszerére vonatkozik. A törvényi előírás lehet közvetlen, pl. személyi jövedelemadó esetén, vagy keretjellegű, pl. helyi adók esetén. A kényszerűség jellege a kivetéses és az önadózás esetén is fennáll, hiszen az adótörvények előírásai alapján a hatóság által ellenőrizhető és szükség esetén szankcionálható. Az adóteher szolgáltatása az esetek túlnyomó többségében pénzben történik, de kivételes esetekben természetbeni teljesítésről is beszélhetünk.

Az adóztatás tehát terheket ró a gazdaság szereplőire, amely a közgazdaságtan szempontjából több alapvető funkció megvalósulását szolgálja.

Az adóztatás alapvető közgazdasági funkciói:

Fedezeti funkció

Az adózás alapjai

Az adóztatás alapvető és legfontosabb funkciója az államháztartás feladatainak teljesítéséhez szükséges bevételek biztosítása. Ez természetesen az adóztatás mértékének függvényében nem elhanyagolható beavatkozást jelent a piaci viszonyok működésébe, ezáltal szükségszerűen befolyásolja a piaci szereplők magatartását. Az állam abban az esetben sem veszélyeztetheti a fedezeti funkció megvalósulását, ha az adóztatást tudatosan alkalmazza a piaci viszonyok befolyásolására.

Befolyásolási funkció

Az adórendszer legtöbbet vitatott funkciója. A befolyásolás túlzott mértékű alkalmazása gyengíti az áru- és tőkepiacok működését, ill. azok hatékonyságát, mivel növeli a bizonytalansági tényezőket.

Arányosítási funkció

Legkevésbé érvényesíthető funkciója az adóztatásnak, melynek alapvető célja a pozitív externáliák kezelése, vagyis annak kiküszöbölése, hogy egyes piaci szereplők mások kárára jutnak indokolatlanul előnyös pozícióba, ezáltal tesznek szert többletjövedelemre.

Az adórendszerrel szemben támasztott követelmények

Igazságosság, méltányosság

Az adóztatás e két alapelvének megvalósítását a haszonelvűség és közteherviselő-képesség alapján tartja kezelhetőnek. A haszonelvűség azt jelenti, hogy egy adórendszer akkor méltányos, ha az adóterheket az adófizetők a közkiadásokból való részesedésük arányában viselik.

A közteherviselő-képesség, vagy egyenlő használdozat elve az igazságosság követelményének legfontosabb ismérve az adózásban. Azt jelenti, hogy mindenkinek teherviselő képessége arányában kell kivennie részét a közkiadások finanszírozásából, ugyanakkor mindenkire akkora adóterhet kell hárítani, amekkora a többiekével azonos hasznosságról való lemondást eredményez. Ez az elv képezi a progresszív adóztatás gyakorlatának alapját a személyi jövedelmek adóztatásában.

Hatékonyság

A hatékonyság elve azt jelenti, hogy az adózás rendszerét a gazdasági növekedés ütemének minimális csökkenése mellett kell megvalósítani.

Semlegesség

A semlegesség feltétele akkor teljesül az adózásban, ha a piacgazdaság működésében a lehető legkisebb zavart eredményezi, amely akkor teljesül, ha a piaci szereplők egymáshoz viszonyított pozíciója nem változik az adóztatás következtében.

Egyértelműség

Azt a követelményt jelenti, hogy a törvényi szabályozás ne adjon lehetőséget eltérő értelmezésekre.

Egyszerűség

Az egyszerűség követelménye az adóalanyok számára, az adózással kapcsolatos szabályok beazonosíthatóságát jelenti.

Alacsony adminisztratív költségek

Nem csak az adóhivatal működésének ráfordításaira, hanem az adóalany által, a bevallás, és befizetés teljesítése érdekében vállalt költségekre is vonatkozik.

Stabilitás

A stabilitás az adórendszer működésében a hosszú távú kiszámíthatóságot jelenti.

Rugalmasság

A rugalmasság követelménye azt jelenti, hogy a folyton változó gazdasági teljesítményekhez igazodó eszközöket előre kiszámítható módon kell alkalmazni és csak szükség esetén változtatni.

Fontos tudni, hogy az egyes követelmények érvényesítése között valós ellentmondások vannak. Ezek hatékonyan nem kezelhetők, vagyis az egyik szempont érvényesítése mindig egy másik kárára történhet. Ebből az is következik, hogy általános feltételek között ideális adórendszer nem létezik.

II. AZ ADÓK, ADÓJELLEGŰ BEFIZETÉSEK ÉS AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALRENDSZEREINEK KAPCSOLATA

Az államháztartás négy alrendszert foglal magában:

- A központi költségvetést,
- a helyi és kisebbségi önkormányzatokat,
- a társadalombiztosítás alrendszerét,
- az elkülönített pénzalapokat.

A központi költségvetésben a legfőbb államhatalmi és államigazgatási szervek és ezek közvetlen felügyelete alá tartozó intézmények, az országos hatáskörű szervek, (ügyészség, bíróság) költségvetési előirányzatai, valamint a másik három alrendszer részére előirányzott hozzájárulások jelennek meg.

A központi költségvetés bevételeinek döntő része adók, adójellegű bevételek, vámok, nem adójellegű bevételek és díjak, befizetéséből származik. További bevételi források az államháztartás más szintjéből származó bevételek: pl. helyi önkormányzatok befizetései, kincstári vagyonnal kapcsolatos befizetések, külföldről származó bevételek, állami vagyon privatizációjából származó bevételek.

1. A központi költségvetés legfontosabb adó- és adójellegű bevételei:

– a gazdálkodószervezetek befizetései:

Társasági adó (főszabály szerint 19%, de 500 milliós árbevétel alatt 10%)

EVA (az áfát is tartalmazó árbevétel 30%-a)

Ökoadó

Bányajáradék

Vám-és import befizetések

Játékadó

Egyéb befizetések

– fogyasztáshoz kapcsolódó adók

Általános forgalmi adó (ÁFA, általános kulcs 25%, de vannak kedvezményes kulcsok)

Jövedéki és fogyasztási adó

– lakossági befizetések

Személyi jövedelemadó (SZJA, sávosan progresszív: 17%, 32%)

Egyéb lakossági adó

Illeték

A Társadalombiztosítás két alpból tevődik össze: a Nyugdíjbiztosítási alpból, és az Egészségbiztosítási alpból. A Nyugdíjbiztosítási alap szolgáltatását a nyugdíjellátások, míg az Egészségbiztosítási alap szolgáltatásait a betegségi, anyasági, baleseti ellátások képezik.

Az alapok legfontosabb bevételeit a munkáltatók és munkavállalók járulécai jelentik. A Társadalombiztosítás fontos bevételi forrásait képezik még a központi költségvetésből származó juttatások, a szankciók útján kivetett pótlékok, bírságok, az esetleges kamatbevételek, valamint egyéb források.

2. A Társadalombiztosítás számára fizetett járulékok:

Munkáltató által fizetett járulékok: 27%

Nyugdíj 16%

Egészségügyi járulék 11%

Munkavállaló által fizetett járulékok: 11,5%

Nyugdíj (9,5%, ha magánnyugdíj-pénztárnak nem tagja és 1,5% a központi ellátó rendszerbe, 8% a magánnyugdíj-pénztárba, tagság esetén).

Egészségügyi járulék 4%.

Az Egészségbiztosítási alapba egészségügyi hozzájárulás is fizetendő a munkáltató számára.

3. A helyi adók rendszerébe tartoznak:

Vagyoni típusú adók:

Építményadó

Telekadó

Helyi iparüzési adó (IPA, 2%, illetve evás vállalkozás számára a bruttó árbevétel 1%-a)

Kommunális jellegű adók:

Magánszemélyek kommunális adója

Vállalkozók kommunális adója

Idegenforgalmi adó

A helyi önkormányzatok legfontosabb bevételi forrásait a helyi adók jelentik. A helyi adók alapvető jellemzője, hogy alkalmazásuk tekintetében az önkormányzatoknak választási lehetőségük van. A törvény csak az adó bevezetésének lehetőségét és kereteit szabályozza, a konkrét feltételeket az önkormányzatok képviselő-testületei döntenek el. Önkormányzati rendelettel legfeljebb háromféle típusú adót és ötféle adónemet lehet bevezetni. Jelenleg az 1990. évi C. Törvény alapján hatályosak.

4. Az Elkülönített állami pénzalapok négy alapból tevődnek össze:

Központi Nukleáris Pénzügyi Alap

Forrását a Paksi Atomerőmű Rt befizetései képezik.

Munkaerő-piaci Alap

Forrását a munkaadói, munkavállalói járulékok és a rehabilitációs, valamint szakképzési hozzájárulások képezik. (munkáltatói szakképzési hozzájárulás: 1,5%, munkavállalói munkaerő-piaci járulékok: 1,5%)

Wesselényi Ár- és Belvízvédelmi Kártalanítási alap

Forrását alapvetően a központi költségvetés biztosítja.

Kutatási és Technológiai Innovációs Alap

Legfőbb bevételi forrása az innovációs adóból, a központi költségvetésből, és önkéntes befizetésekből származik.

III. AZ ADÓK ÉS ADÓJELLEGŰ BEFIZETÉSEK JELLEMZŐI

Az adó tehát az állam által egyoldalúan megállapított, kényszer útján behajtható, közvetlen ellenszolgáltatás nélküli állami bevétel.

Az adó legfontosabb jellemzői:

- az adó kivetésére csak az állam által felhatalmazott szerv jogosult,
- adókat csak jogszabály alapján lehet előírni,
- a befizetett adó ellenében közvetlen ellenszolgáltatást nem kap az adóalany,
- az adó kényszer jellegű, befizetése kikényszeríthető,
- pénzben teljesítendő, csak kivételes esetben, természetben.

Az adópolitika az adórendszerrel kapcsolatos elvi döntéseket, az adózás gyakorlati eljárásait, az adórendszer és az egyéb pénzügyi rendszerek összhangját, szabályozó elveit tartalmazza.

Az adórendszer az adott országban, egy időben alkalmazott adónemek összessége, valamint az adóüggyekkel foglalkozó intézmények rendszere.

Az adókat sokféle szempont alapján lehet csoportosítani:

Az adóalanyok szerint:

- természetes személyek,
- jogi személyek által fizetett adók.

Adóteher-viselés alapján:

- közvetlen: az adó alanya és az adóterhet viselő személy azonos (SZJA, TA)
- közvetett: az adóalany és az adófizető nem azonos (ÁFA, fogyasztási adó)

Az adó tárgya szerint:

- jövedelmi,
- vagyoni adók.

Az adóztatás jogosultsága szerint:

- központi,
- helyi adók,
- vegyes adók.

A behajtás módja szerint:

- önadózással (az adóalany számítja ki és fizeti be),
- levonással (kifizető maga vonja le és fizeti be),
- kivetéssel (az adóhatóság állapítja meg),
- behajtással (nem fizetés esetén) beszedett adó.

IV. AZ ADÓZÁSSAL KAPCSOLATOS ALAPFOGALMAK

Az adóügyi jogviszony az adóztatással összefüggő anyagi és eljárási szabályok alapján keletkező jogviszony. Az anyagi jogszabályok az egyes adónemekre vonatkozó adójogviszonyokat tartalmazzák. Az eljárási szabályok az adóigazgatási eljárásra vonatkozó előírásokat ölelik fel.

Az adó jog szabályai kötelező és megengedő jellegűek. Az adókötelezettséget törvények határozzák meg, melyekhez alacsonyabb rendű jogszabályok (kormányrendeletek, miniszteri rendeletek, önkormányzati rendeletek) kapcsolódhatnak. Az iránymutatások kötelező szabályokat nem állapíthatnak meg.

Az adóalany az a természetes, jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek saját nevében adókötelezettsége keletkezik.

Adófizető az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki az adót ténylegesen megfizeti.

Az adókötelezettség a fizetési kötelezettségen túl magában foglalja a bejelentési, a nyilvántartási, az adó-megállapítási, a nyilatkozattételi, az adóbevallási, az adat-szolgáltatási, a bizonylatadási, illetve őrzési kötelezettséget is.

Az adótárgy az a dolog, jog, jogosultság, amely után adót kell fizetni.

Az adóalap az adó tárgyának az a mennyisége, pénzben, vagy természetes mértékegységben kifejezve, amelynek alapján az adót számítják.

Adótarifa az adókulcsok, adótételek rendszere

Az adó mértéke olyan mennyiségi egység, amelynek segítségével az adóalapról az adót meghatározzák. Az adó mértéke kulcsosan és tételesen is meghatározható.

Adótétel az adóalap természetes mértékegységére megállapított fix adóösszeg.

Adókulcs: az adóalap meghatározott százaléka, lehet állandó és változó mértékű.

Az állandó adókulcs, például az ÁFA, lineáris adóztatást biztosít, vagyis a fizetendő adóteher az adóalap változásával egyenesen arányosan változik.

A változó adókulcsú adóztatás a gyakorlatban progresszív adóztatást jelent, melynek lényege, hogy az adóalap növekedésével együtt emelkedik az adókulcs is. Ez jellemző a jövedelemadók esetében. Célja, hogy a nagyobb jövedelemmel rendelkezők nagyobb részt vállaljanak a közterhek viseléséből.

A progresszív adóztatás megvalósulhat sávós, illetve lépcsős progresszióval. A sávós progresszió esetén a magasabb adóteher mindig csak az adóalapnak a sávba eső részére vonatkozik (például a személyi jövedelemadó rendszerében az összevonásra kerülő jövedelmek adója). A lépcsős progresszió esetén az adóalap összevonásra kerül, és a teljes adóalapra egy, az összesített érték sávjának megfelelő kulcs vonatkozik.

Az adómentesség az általános kötelezettség alóli, jogszabály által megengedett kivétel. Az adó tárgya után az adót nem kell megfizetni.

Az adókedvezmény az adóból nyújtott preferencia. A bevallott és meghatározott adót részben vagy egészében nem kell megfizetni. A leggyakoribb jogosultságai: súlyos fogyatékoság, magánnyugdíj-pénztári tagság, családi kedvezmény, életbiztosítás.

Adóelkerülés a jogszabály által lehetővé tett adóminimalizálás.

Adócsalás, adómegkerülés a jogszabályok megsértésével.

Adóhatóság az adóztatót képviselő szervezet.

Az adóhatóságok hatásköre és illetékessége arra ad választ, hogy az egyes szervezeteknek mely feladatok ellátására és milyen módon van jogosultsága. A hatáskör elsődlegesen azt jelenti, hogy az adóhatóságnak milyen adókkal kapcsolatosan vannak feladatai, jogai, kötelezettségei, az illetékesség pedig arra utal, hogy a jogosult hatóság mely szerve látja el az adott feladatot.

Az adóhatóságok Magyarországon:

APEH /Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal/

VPOP /Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága/

Önkormányzat jegyzője

Illetékhivatal

Az adóhatóságok hatásköre:

APEH:

Személyi jövedelemadó,

Társasági és osztalékadó,

Általános forgalmi adó,

Fogyasztási adó,

Játékadó,

Egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék,

Baleseti járulék,

Adók módjára történő befizetések.

VPOP :

Vámok

Import termékek fogyasztási adója,

Import termékek általános forgalmi adója,

Jövedéki adó,

Külföldi rendszámú gépjárművek adója.

Az önkormányzat jegyzője:

Helyi adók,

Belföldi gépjárművek adója.

Illetékhivatal:

Hatáskörébe az illetékek tartoznak.

Adópolitika: az adórendszerrel kapcsolatos elvi döntések és az adóügyi gyakorlati eljárások összessége.

Adótervezés: az adó a nemzetgazdasági szereplők számára jelentős költségelemet jelent, ezért úgy határozzák meg, hogy az adóteher, az adófizetés minimális legyen. A vállalati adótervezés legfontosabb céljai: az adó mérséklése, az adózási időpont optimalizálása, az adókockázat csökkentése, az országok közötti adóelőny kihasználása. A magánszemélyek adótervezésének legfontosabb eszközei: az optimális tevékenységi forma kiválasztása, az adónem tervezése, határt átlépő jövedelem esetén adóminimalizálás. Az adótervezés legitimitációjának feltétele: a törvényesség betartása.

A magyar adórendszer legfontosabb elemei:

1. Társasági adó (1996. évi LXXX.Tv)

Jellemzői: központi, közvetlen, lineáris. A társasági adó alanyai a belföldi gazdasági szervezetek, akik teljes körű adókötelezettséggel rendelkeznek, valamint a külföldi vállalkozások, akiknek adókötelezettsége korlátozott.

Az adóalap meghatározása az adózás előtti eredmény és a módosító tételek összevonásával történik:

+/-ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY

- az adóalapot csökkentő tételek

+ adóalapot növelő tételek

ADÓALAP

Az adóalap és az adókulcs segítségével meghatározásra kerül a számított adó, amelyet az adókedvezménnyel és a külföldön megfizetett adóval csökkentve meghatározható a fizetendő adó.

2. Személyi jövedelemadó (1995. évi CXVII.Tv)

A személyi jövedelemadó rendszerében két jövedelemcsoport van: az összevonásra kerülő jövedelmeket sávosan progresszív adó terheli, míg a különadózó jövedelmek után lineáris adót kell fizetni.

Az összevonásra kerülő jövedelmek adó-megállapításának menete:

SZÁMÍTOTT ADÓ (progresszív adótábla)

- külföldön megfizetett adó meghatározott összege,
- adójóváírás,
- adóterhet nem viselő járandóság adója.

ÖSSZEVONT ADÓALAP ADÓJA

A fizetendő adó az összevont adóalap adójából az adókedvezmények levonásával határozható meg.

Az összevont jövedelmeknél adóelőleg megállapítási és fizetési kötelezettség van, mely, ha túl lépi az éves adófizetési kötelezettséget, a bevalláskor visszaigényelhető. A bevallás határideje a tárgyévet követő év május 20-a, ha az adóalany vállalkozásból származó jövedelemmel is rendelkezik, akkor február 20-a.

A külön adózó jövedelmek adója fix, lineáris. Az adó mértéke jövedelmenként változó.

3. Az egyszerűsített vállalkozói adó (2002 . évi XLIII. Tv.)

Választható adózási forma, amely kiváltja az egyéni vállalkozóknál:

- a vállalkozói személyi jövedelemadót,

- a vállalkozói osztalékalap adóját,
- a cégautó adót,
- az áfa-t.

Az EVA a társas vállalkozásoknál kiváltja:

- a társasági adót,
- az osztalék utáni személyi jövedelemadót,
- a cégautó adót,
- az áfa- t.

Az adóalanyiság feltétele, hogy az ÁFÁ – val növelt bevétel nem haladhatja meg a 25 M Ft – ot, ezt a feltételt az adóalanyiság évében és az azt megelőző két évben is teljesíteni kell.

Az adó mértéke a pozitív adóalap (az áfa-t is tartalmazó bevétel) 30%-a.

4. Általános forgalmi adó (2007. évi CXXVII. Tv)

Lényege: végső fogyasztást terhelő, többfázisú nettó forgalmi adó, amelyet a termelés, forgalmazás minden szakaszában meg kell fizetni. Az adó a közvetett adók csoportjába tartozik, hiszen az adóalany és adófizető személye külön válik.

Előnye: stabil költségvetési bevételt jelent, semleges, működése könnyen áttekinthető, és igazságos.

Az adó mértéke: az általános kulcs 25%, a kedvezményes kulcs törvény szerinti felsorolásban 0, 5, és 18%.

5. Jövedéki adó (2003. évi CXXVII.Tv)

A jövedéki adó az egyes termékeket terhelő, egyfázisú, közvetett fogyasztási adó, amelynek teherviselője a termék végső fogyasztója.

A jövedéki adóztatás célja, hogy úgynevezett szabad forgalomban csak adózott jövedéki termék legyen beszerezhető.

A jövedéki adó tárgya az úgynevezett ABC termékek:

- ásványolaj,
- alkoholtermék.
- sör,

- bor,
- pezsgő,
- köztes alkoholtermék,
- dohánygyártmány.

Jövedéki adókötelezettség a jövedéki termék belföldi előállításával, vagy importálásával keletkezik. Az adó alapját és mértékét a törvény termékenként, külön-külön határozza meg, lehet tételes, százalékos, adójegy, zárjegy.

6. Helyi adók (1990. évi C. Tv)

A helyi adók esetében központilag csak a törvényi kereteket szabályozzák, az adók kivetéséről, az adók mértékéről a lehetséges kereteken belül az önkormányzat képviselőtestülete dönt.

Nem igényelnek bonyolult adóigazgatási feladatokat, adóalanyai lehetnek magánszemélyek, jogi személyek, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok egyesületek. Az adókötelezettség kizárólag az adott település lakosságát, vállalkozóit terheli.

A helyi adóknak háromféle típusa, és ötféle adóneme van.

Vagyoni típusú adók:

- építményadó: kivethető az építmény területe, illetve értéke alapján,
- telekadó: belterületen elhelyezkedő beépítetlen földterületre vethető ki.

Kommunális jellegű adók:

- kommunális adó: kivethető magánszemélyekre, illetve vállalkozásokra,
- idegenforgalmi adó: kivethető üdülőre és eltöltött vendégéjszakára,

Helyi iparüzési adó: alapja a nettó árbevétel csökkentve az elábé-vel, valamint az anyagköltséggel. Mértéke maximum 2 % lehet, illetve az EVA körbe tartozó vállalkozásoknál a teljes bevétel 1%.

2. ábra. Aprópénz

Összefoglalás

Az adózás alapjaival és az adóztatással kapcsolatos információk mindenki számára hasznosak, nem csak azért, mert információgazdaságban élünk. Az adózással kapcsolatos tartalmi kérdések egyaránt érintenek bennünket vállalkozóként vagy magánszemélyként, de befolyásolják életünket akkor is, ha új lakóhelyre költözünk, hiszen a helyi adókról feltétlenül tájékozódnunk kell. A helyi adók alapvető jellemzője ugyanis, hogy alkalmazása tekintetében az önkormányzatnak választási lehetősége van, a törvény csak az adó bevezetésének lehetőségét és kereteit szabályozza. Az alkalmazás konkrét feltételeiről a döntést a települési önkormányzatok képviselőtestületei hozzák meg. Tudnunk kell, hogy vagyonátruházásból, öröklésből származó jövedelmünk után is kell adót fizetni illeték formájában, az adózással kapcsolatos tudnivalók azért hasznosak, mert az információ hiánya nem mentesít bennünket az adókötelezettség alól.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Ne feledje, hogy az adózással kapcsolatos törvények gyakran változnak, ezért azokról az elektronikus és írott sajtóból folyamatosan tájékozódnia kell.

2. Lépjen fel a www.magyarország.hu honlapra és keresse meg az e-tananyagokat a Segítség menüben, majd tanulmányozza azokat a következő sorrendben:

- Bemutatkozik az Mo.hu

- Ügyfélkapu
- Személyes ügyfélkapu
- Nyomtatványok kitöltése és előkészítése feladásra
- Dokumentumfeltöltés
- Az Értesítési tárhely
- Ellenőrzés az eBev rendszer segítségével

3. Lépjen fel a www.apenh.hu honlapra és töltsse le az ABev keretprogramot, majd olvassa el a használatához szükséges útmutatót!

4. Az APEH elektronikus honlapján keresse a jogszabályok értelmezését és készítsen feljegyzést róluk!

5. Tájékozódjon az elektronikus jogtárban, és az információkról készítsen feljegyzést, mert ennek később is hasznát veszi.

MUNKANYELVI

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Sorolja fel az állam, gazdasági szerepvállalásának legfontosabb funkcióit!

MUNKANYAG

2. feladat

Nevezze meg az adózás közgazdasági funkcióit!

MUNKANYAG

3. feladat

Nevezzen meg legalább négy adóztatási alapelvet és értelmezze azokat!

4. feladat

Értelmezze az államháztartás rendszerét!

5. feladat

Sorolja fel az államháztartás alrendszereit!

6. feladat

Az adózás alapjai

Nevezze meg az adózás legfontosabb jellemzőit!

7. feladat

Soroljon fel legalább négy adónemet, mely a központi költségvetést illeti!

8. feladat

Határozza meg a következő fogalmakat: adóalany, adóalap, adókötelezettség, sávosan progresszív adókulcs!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Sorolja fel az állam, gazdasági szerepvállalásának legfontosabb funkcióit!

Az állam gazdasági szerepvállalásában három, közgazdasági szempontból kiemelkedő feladatot lát el, melyek a stabilizációs, az allokációs és a redisztribúciós feladatok. A stabilizációs funkció alapján kiszámítható környezetet teremt a gazdaság számára, a tőkeallokációs funkció keretében felvállalja a csak hosszú időtávon megtérülő fejlesztéseket, a redisztribúciós funkció keretében pedig újra elosztja a jövedelmeket, elsősorban az adó beszedése és támogatások nyújtásán keresztül.

2. feladat

Nevezze meg az adózás közgazdasági funkcióit!

Az adóztatás alapvető közgazdasági funkciói:

Fedezeti funkció

Az adóztatás alapvető és legfontosabb funkciója az államháztartás feladatainak teljesítéséhez szükséges bevételek biztosítása. Ez természetesen az adóztatás mértékének függvényében nem elhanyagolható beavatkozást jelent a piaci viszonyok működésébe, ezáltal szükségszerűen befolyásolja a piaci szereplők magatartását. Az állam abban az esetben sem veszélyeztetheti a fedezeti funkció megvalósulását, ha az adóztatást tudatosan alkalmazza a piaci viszonyok befolyásolására.

Befolyásolási funkció

Az adórendszer legtöbbet vitatott funkciója. A befolyásolás túlzott mértékű alkalmazása gyengíti az áru- és tőkepiacok működését, illetve azok hatékonyságát, mivel növeli a bizonytalansági tényezőket.

Arányosítási funkció

Legkevésbé érvényesíthető funkciója a az adóztatásnak, melynek alapvető célja a pozitív externáliák kezelése, vagyis annak kiküszöbölése, hogy egyes piaci szereplők mások kárára jutnak indokolatlanul előnyös pozícióba, ezáltal tesznek szert többletjövedelemre.

3. feladat

Nevezzen meg legalább négy adóztatási alapevet, és értelmezze azokat!

Az adórendszerrel szemben támasztott követelmények

Igazságosság, méltányosság

Az adóztatás e két alapelvének megvalósítását a haszonelvűség és közteherviselő-képesség alapján tartja kezelhetőnek. A haszonelvűség azt jelenti, hogy egy adórendszer akkor méltányos, ha az adóterheket az adófizetők a közkiadásokból való részesedésük arányában viselik.

A közteherviselő-képesség, vagy egyenlő használdozat elve az igazságosság követelményének legfontosabb ismérve az adózásban. Azt jelenti, hogy mindenkinek teherviselő képessége arányában kell kivennie részét a közkiadások finanszírozásából, ugyanakkor mindenkire akkora adóterhet kell hárítani, amekkora a többiekével azonos hasznosságról való lemondást eredményez. Ez az elv képezi a progresszív adóztatás gyakorlatának alapját a személyi jövedelmek adóztatásában.

Hatékonyság

A hatékonyság elve azt jelenti, hogy az adózás rendszerét a gazdasági növekedés ütemének minimális csökkenése mellett kell megvalósítani.

Semlegesség

A semlegesség feltétele akkor teljesül az adózásban, ha a piacgazdaság működésében a lehető legkisebb zavart eredményezi, amely akkor teljesül, ha a piaci szereplők egymáshoz viszonyított pozíciója nem változik az adóztatás következtében.

Egyértelműség

Azt a követelményt jelenti, hogy a törvényi szabályozás ne adjon lehetőséget eltérő értelmezésekre.

Egyszerűség

Az egyszerűség követelménye az adóalanyok számára, az adószabályok beazonosíthatóságát jelenti.

Alacsony adminisztratív költségek

Nem csak az adóhivatal működésének ráfordításaira, hanem az adóalany által, a bevallás, és befizetés teljesítése érdekében vállalt költségekre is vonatkozik.

Stabilitás

A stabilitás az adórendszer működésében a hosszú távú kiszámíthatóságot jelenti.

Rugalmasság

A rugalmasság követelménye azt jelenti, hogy a folyton változó gazdasági teljesítményekhez igazodó eszközöket előre kiszámítható módon kell alkalmazni és csak szükség esetén változtatni.

Fontos tudni, hogy az egyes követelmények érvényesítése között valós ellentmondások vannak. Ezek hatékonyan nem kezelhetők, vagyis az egyik szempont érvényesítése mindig egy másik kárára történhet. Ebből az is következik, hogy általános feltételek között ideális adórendszer nem létezik.

4. feladat

Értelmezze az államháztartás rendszerét!

Azt a gazdasági tevékenységet, amellyel az állam a bevételeit beszedi és összegyűjti az állami költségvetésbe, majd felhasználja kiadásai teljesítésére: államháztartási gazdálkodásnak nevezzük.

Az államháztartás tehát egyrészt gazdasági tevékenység, másrészt egy gazdálkodási rendszer, ahol végbemegy a társadalmi szükségletek kielégítése.

5. feladat

Sorolja fel az államháztartás alrendszereit!

Központi költségvetés, Társadalombiztosítás (Nyugdíj alap, Egészségbiztosítási alap), helyi önkormányzatok, elkülönített állami pénzalapok.

6. feladat

Nevezze meg az adózás legfontosabb jellemzőit!

Az állam kényszer útján, törvényben előírt módon, általános érvénnyel, kötelező érvénnyel veti ki, melyért cserébe az adóalanyok számára nem jár ellenszolgáltatás.

7. feladat

Soroljon fel legalább négy adónemet, mely a központi költségvetést illeti!

Társasági adó, áfa, személyi jövedelemadó, jövedéki adó.

8. feladat

Határozza meg a következő fogalmakat: adóalany, adóalap, adókötelezettség, sávosan progresszív adókulcs!

Adóalany:

Az a természetes, illetve jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek saját nevében adókötelezettsége keletkezik. Magában foglalja a bejelentési, nyilvántartási, adó-megállapítási, nyilatkozattételi, adóbevallási, adatszolgáltatási, bizonylatadási, és őrzési kötelezettséget is.

Adóalap: az adó tárgyának az a mennyisége, amelynek alapján az adót számítják.

Adókötelezettség: magában foglalja a bejelentési, nyilvántartási, adó-megállapítási, nyilatkozattételi, adóbevallási, adatszolgáltatási, bizonylatadási, és őrzési kötelezettséget is.

Sávosan progresszív adókulcs: jövedelemadó esetén jellemző, olyan változó mértékű adókulcs, aminek alkalmazása révén a magasabb adóteher mindig csak az adóalapnak a sávba eső részére vonatkozik.

9. feladat

Foglalja össze röviden a helyi adókkal kapcsolatos tudnivalókat!

A helyi önkormányzatok legfontosabb bevételi forrásait a helyi adók jelentik. A helyi adók alapvető jellemzője, hogy alkalmazásuk tekintetében az önkormányzatoknak választási lehetőségük van. A törvény csak az adó bevezetésének lehetőségét és kereteit szabályozza, a konkrét feltételeket, az adó mértékét a lehetséges kereteken belül az önkormányzatok képviselőtestületei döntenek el. Önkormányzati rendelettel legfeljebb három adótípust és ötféle adónemet lehet bevezetni.

10. feladat

Melyek Magyarországon az adóhatóságok, és nevezzen meg egy-egy adónemet, mely a hatáskörükbe tartozik!

APEH: hatáskörébe tartoznak: személyi jövedelemadó, társasági és osztalékadó, általános forgalmi adó, egyszerűsített vállalkozói adó.

VPOP :hatáskörébe tartoznak: vámok, jövedéki adó, import gépjárművek adója.

Az önkormányzatok jegyzőjének hatáskörébe tartoznak a helyi adók.

Az Illetékhivatal hatáskörébe az illetékek tartoznak.

MUNKANYELV

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr.Herrich György: Adótan I. (Pécs, Penta Unió, 2004)

Madaras Attila– dr. Varga József: Pénzügyi ismeretek II. (Nebuló 2001 Kiadó, Bp.2002.)

Benkőné dr. Deák Ibolya– dr. Gyulai László– Illés Istvánné dr.– Sztanó Imréné dr. : Pénzügyek
(Perfekt, Bp. 2002.)

AJÁNLOTT IRODALOM

Dr.Herrich György: Adótan I. (Pécs, Penta Unió, 2004)

Madaras Attila– dr. Varga József: Pénzügyi ismeretek II. (Nebuló 2001 Kiadó, Bp.2002.)

Benkőné dr. Deák Ibolya– dr. Gyulai László– Illés Istvánné dr.– Sztanó Imréné dr. : Pénzügyek
(Perfekt, Bp. 2002.)

AZ ADÓZÁS ALAPJAI

A(z) 1976–06 modul 001–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 343 05 0010 52 01	Jövedéki ügyintéző
52 343 05 0010 52 02	Vámügyintéző

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
10 óra

MUNKANYELVI ANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató